

Izdat vsek dan razen
v soboto in praznikih.
Issued daily except Sundays
and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XVII. Cena Ništa je 50.00.

Entered as second-class matter January 22, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 19. avgusta (Aug. 19), 1924.

Subscription \$5.00
Yearly

STEV.—NUMBER 195.

NEM. NACIONALISTI NIČ BOLJŠI OD FRANCOSKIH.

NJIH ZDIHOVANJE GOVORI RAZLOCEN JEZIK.

Dawesov načrt ne prima Nemčija nič dobrega.

Berlin, Nemčija. — Nemški nacionalisti in imperialisti zdaj zdihajo, ker ne morejo več roditati sahljo. Ravnino tako se obnašajo kot francoska nacionalistična buržoazija po prusko-francoski vojni leta 1870-1871.

"Popolnoma smo izročeni na milost francoskim militaristom. Mi izgubimo v kompromisu." Tako zdaj zdihajo glede Dawesove pogodbe.

Ampak trenjejši elementi pravijo, ako so nacionalisti misili, da je Dawes prišel s svojim načrtom v Evropo v interesu nemškega gospodarstva razreda, tedaj se hudo motijo. Dawes zastopa interese mednarodnih bankirjev in v prvi vrsti koristi ameriških finančnih mogotcev.

Socialisti izjavljajo, da vprav Dawesov načrt pokazuje, kako blisen je sedanji gospodarski sistem. Nemška buržoazija bo sita in bo imela vsega dosti, kot je imela pred izbruhom svetovne vojne. Trpel bo delovno ljudstvo. In njega bodo prešali, kolikor bodo istisniti mogli.

Boj socialistov ne velja toliko Dawesovemu načrtu kot kapitalizmu, katerega posledica je "ameriški načrt, kakor je bila tudj avtočna vojna deta pravega kapitalizma in fevd-kapitalizma. Zavedaj se, ako se odpravi kapitalizem, postanejo vojne nemogoče, z njimi pa odpadejo tudi takšni, kot je Dawesov v interesu mednarodnih finančnih kraljev."

London, Anglija. — M. Herriot izjava potrdi, da bo nemško ljudstvo trpele za grehe kajzera, nemških imperialistov in mednarodnega kapitalizma. Herriot je rekel v svoji izjavi napram londonskem časnikarjem, da je zopet vstanovljena medaljančna fronta za slučaj, ako Nemčija ne bo držala besede. To pomeni z drugimi besedami, da bodo lahko Nemčijo iztiskali, kakor se jim bo pojavilo. In ker nemška buržoazija ne bo trpele pri tem prešanju, bo butaro trpljenja nosilo nemško delovno ljudstvo.

SCHURMAN BO POROČAL O RUSKO-KITAJSKI ZADEVI.

Washington, D. C. — (Feder. Pres.) — Poslanik Schurman se vrača iz Pekingia, da osebno sporoči državnemu tajniku Hughesu, kako neznanško ga je polomil, ko je izpodbijal rusko-kitajsko pogodbo, ki se tiči kitajske istočne zelenice. Hughes je zapretil kitajskemu vrnjanemu ministru v Pekingu, da bodo imeli Združene države Kitajsko odgovorno za ameriške terjave v znesku po \$4,000,000, ker so zdržavale omenjeno zelenico med zavezniško akcijo v Sibiriji. Ko je odgovoril, da morajo biti vse terjatve, ki se tičajo zelenice, odslej naprej razpravljanje z Rusijo in Kitajsko obetano.

Kakor je sporočeno, je v rusko-kitajski pogodbi določeno, da bosta ruska in kitajska vlada upravljati zelenico, ki jo je prej imela v upravi neka ruska družba, a jo je pravzaprav upravljala mednarodna odsotna. Odslej naprej bo imenovan kitajški predsednik in tri petine uprave Moskva.

Poslanik Schurman bo tudi obrazložil g. Hughesu, kako je prišlo do tega, da ni mogel Hughes preprečiti kitajškega zavzetja z Rusijo.

Nam se ni treba pravničči čuditi, da je državni tajnik Hughes počkal poslanika Schurmana in Pekingom domov. Največji poraz, kar jih je že utrela ameriška diplomacija v dolgi vrsti let, je prišel na dan v Schurmanovem poslanstvu območju, in Kornejevi, da mu to stvar pojasi ameriški poslanik.

HERRIOT IN MARX STA SI SE-
GLA V ROKE.

Potesko je izigral MacDonald.

London, Anglija. — Ko je bila pogodba po Dawesovem načrtu podpisana, je britski ministrski predsednik segel vsakemu v roke. Ko je MacDonald prišel do nemškega kancelarija dr. Marca, mu je segel v roko. Nato ga je peljal držeč za roko do francoskega ministrskega predsednika Herriota in položil njegovo roko v Herriottovo. Zatem se je odstranil in Marx in Herriot sta si krepko stresla desnici.

FRANCOSKO VO- JAŠTVO SE SE- LI IZ NEMČIJE.

NAZADNJAKOM TA SELITEV
NI VŠEO.

Proti Herriotu hujskajo kot pod-
porniku Nemčije.

Pariz, 18. oktobra. — Danes e prilego francosko vojaštvo zapuščati nemški mesti Offenburg in Appenweiler. Mesti je ukazal zase v mesecu februarju 1923 bivši ministrski predsednik Poincaré pod pretezo, da kaznuje Nemčijo, ker je odpravila brzovlak Pariz-Praga. Jasno je bilo takrat, da so bile Poincarejeve besede le pokrivalo, da se prikrijejo pravni nameni francoskih imperialistov, ki so še vedno sanjali, da si zgradijo pot prek Nemčije, Avstrije, Ogrske in Balkana v Malo Azijo in od takoj naprej v Indijo in Kitaj. Poincarejeva vlada je bila pri zadnjih volitvah teperna in francoska zunanjša politika je prisla v ameriško strugo.

Francoski nazadnjaki so alline budi na Herriota, sedanjega ministrskega predsednika, ker noče kaj tjevjan dan ubogat francoskih imperialistov. Odčitajo mu, da je podpornik Nemčije. Med temi nazadnjaki in imperialisti, ki napadajo Herriota, so ekspanzisti, imperialisti, militaristi in druga takšna svojata, ki živi od sadov dela drugih ljudi.

Poincare se kot prebrisan profesionalni buržoazni političar še ni pridružil tem elementom, ampak žaka na ugodno priliko, da napade in izrabiti situacijo v svojo korist.

Herriotu ni ostala druga pot odprtia kot pot sprave z Nemčijo. Vse imperialistične oblike so se dozdaj izkazale kot prazen nič. Davčno breme je postajalo vedno večje, militarizem se je pasel in redil, ljudstvo je pa vedno bolj glasno godrnalo proti tej butari, ki je postajala težja in težja. Imperializem potrebuje močno armeado, imperialisti pa hočejo, da to armado vzdržuje ljudstvo. In tako je rastla nezadovoljnost v francoskih ljudskih masah, ki se je odprito pokazala pri zadnjih volitvah. Opojnost zmagovalca je zapustila francosko ljudstvo in prilela se.

"To je doceela resnično, ampak žaka na ugodno priliko, da napade in izrabiti situacijo v svojo korist.

Herriotu ni ostala druga pot odprtia kot pot sprave z Nemčijo. Vse imperialistične oblike so se dozdaj izkazale kot prazen nič. Davčno breme je postajalo vedno večje, militarizem se je pasel in redil, ljudstvo je pa vedno bolj glasno godrnalo proti tej butari, ki je postajala težja in težja. Imperializem potrebuje močno armeado, imperialisti pa hočejo, da to armado vzdržuje ljudstvo. In tako je rastla nezadovoljnost v francoskih ljudskih masah, ki se je odprito pokazala pri zadnjih volitvah. Opojnost zmagovalca je zapustila francosko ljudstvo in prilela se.

"To je doceela resnično, ampak žaka na ugodno priliko, da napade in izrabiti situacijo v svojo korist.

NEVARNO KORUZNO ZERNO.

Fergus Falls, Minn. — 3-letnemu Reynold Schroederju je založeno koruzno zrno v sapnik. Deček je imel nekaj koruznih zrn v ustih, ko je pribrešala čebela. Deček se je ustrašil male žuželke, zanjil je in zrno mu je smuknilo v sapnik. Pomagali so mu spraviti zrno iz sapnika, toda trud je bil zastonj. Deček se je zaduhil.

ČRNI MEDVĐIJE POSTAJAJO NADLOGA.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

V BOJ ZA LJUD- SKE PRAVICE, KLI- ČE LA FOLLETTE. USODA MLADIH MORILCEV SE OD- LOČI TA TEDEN.

Olj progresivnega gibanja je ohraniti vladu tistim, za katerje je bila ustanovljena.

PROGRESIVCI SE HOČEJO BO-
BITI ZA ČLOVEŠKE PRA-
VICE BREZ KOMPROMI-
SIBA.

Washington, D. C. — La Folletteovo gibanje je konservativno v bistvu, ker si prisadeva ohraniti za ljudstvo človeške pravice, kupljene in pridobljene s krvjo nogumih ustanoviteljev ameriške republike. Tako je delal senator La Follette v pismu, ki ga je pisal v nedeljo Ameriški delavski federaciji.

La Folletteovo pismo, pisano v odgovor na formalno potrditev njegove predsedniške kandidature, pravi:

"Predvsem želim izreči zase in za senatorja Wheelerja izkreno zahvalo ekskutivnemu svetu Ameriške delavške federacije za to, da je odobril najine kandidaturo ter jo sklenil podpirati z vsemi svojimi močmi.

"To akcijo ceniva tem više, ker veva, da je to nepristranska odobritev. Saj izvira iz prepričanja, da morete na ta način najbolj pospeševati boj za človeške knosti in ameriški narod, za katerega ste že tolikokrat izkazali svojo iskreno ljubezen.

"Ob tej priliki si uvojam povas predložiti milijonom vaših članov kratko poslanico o tem, sačem stremimo progresivci v gibanju, ki smo ga započeli.

"Na končni cilj ni bil nikoli potreben, da se izkazuje v primerje opisan ka-

kor z izjavo, v kateri je rečeno, da hočemo sluziti masam ameriškega ljudstva.

"To je doceela resnično, ampak žaka na ugodno priliko, da proti katerim je naperjeno naše bojno kopje, izkušale, preden bo konč to kampanje, označiti to izjavo temeljnega načela vsake pravne demokratične vlade za nekaj radikalnega.

"Da, naša izjava je povsem razdaljna, ker pojde do korenin tistih hib, ki jih hočemo odpraviti. Ali v svojem bistvu je pa konzervativna. Kajti naš cilj je ohraniti, rešiti in varovati to vladu pred tistimi, ki bi jo še vedno radi odvratali od vzhoda, ne smotra, za katerega je bila ustanovljena.

"Mi stremimo za ohranitve človeških pravic. Radi bi ohranili te pravice, kupljene in pridobljene s krvjo naših prednikov. Mi ne bomo kratili nikomur njevičev pravic, ali odločno pa so hočemo boriti proti temu, da bi kratili posebni privilegirani ljudstvu njegove temeljne pravice.

"V najboljšem pomenu besede je Ameriška delavska federacija mogična konservativna ustanova. S pomočjo svoje demokratske organizacije in izredno dobrega vodstva je ohranila pravice ljudskih mas. Rešila je otroke s tem, da jih je vzel iz rudnikov, delavnic in tovarjen ter jim prinesla blagre vzgoje in igranja.

"Ohranila je živiljenja mož in ženske s tem, da je izvojevala krajši delavnik in neprestano izboljševala delavske razmere, kar vso zmanjšuje umrljivost ameriškega naroda. Ameriško delavško gibanje je bila ena najboljših činiteljev v vsaki akciji za ohranitev človeških pravic, človeške živiljenje in tistih zakladov in virov, s katerimi je narava tako jih ljudstvo uporablja in uživa.

"Bojne vrste so strnjene. Boje je skupen. Smoter je jasen. Naši nasprotniki so se odločili braniti posebne privilegirance. Mi smo se sklonili agresivno in brez kompromisa boriti za človeške pravice. Nihče bi naj ne bil v dvomu, da ga bo treba uvažati."

ČRNI MEDVĐIJE POSTAJAJO NADLOGA.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Postali so že tako predzni, da ne žajo noči za svoje pohode.

Two Harbors, Minn. — Črni medvedci v tej okolici postajajo prava kuga. Ljudje se pritožujejo, da vdirajo v kurnjake in napadajo male domače živali. Post

PROSVETA

GLASILLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglašev po dogovoru. Rokopis je na vredno.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri meseca; Chicago \$5.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.15 za tri meseca, in na inozemstvo \$5.00.

Naslov na vas, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v obiskovanju n. pr. (July 1-24) poleg valjega imena na naslovnici da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite je pravljeno, da se vam ne ustavi list.

CIVILIZACIJA V JUŽNIH DRŽAVAH ŠE ŠEP.

Iz države Alabama zopet prihajajo v javnost pritožbe o trpinčenju, mučenju in pretepanju kaznencev v ječi v Fall Riversu. Brutalno ravnajo tudi s kaznenci, ki morajo delati težko uklenjeni v verige na javnih cestah. Postava prepoveduje pretepanje kaznencev, a pažniki pretepojajo in suvajo klubitemu kaznence neusmiljeno in po rabeljsku.

Kaznenci se boje pritožiti na višje mesto, kajti tisti so bičani, ki se drznejo pritožiti zaradi nečloveškega ravnanja. Pisma, ki jih pišejo kaznenci svojim prijateljem in sorodnikom in se v njih pritožijo, da se slabo ravna z njimi, se uničijo, tisti pa strogo kaznujejo, ki so jih pisali. Tako dosežejo pažniki, da se nihče ne drzne pritožiti.

Kaznenci izjavljajo, da je poročilo dr. F. F. Blairja governerju države napačno, ki ga je governer imenoval, da preišče razmere v kaznilnici in ravnanje s kaznenci.

Kaznenci so zahtevali, da governer imenuje v preiskovalno komisijo več kot enega človeka. Kaznenci lahko dokažejo, da so pažniki izvršili čine, ki so kaznjivi po postavah. Govertner dozdaj še ni imenoval preiskovalne komisije.

Hujše niso bile razmere v ječah v Rusiji, dokler je tam zapovedoval še car s svojimi presvitili "knjazi" in ortodoksno višjo duhovščino. V Rusiji je vladal carizem, Alabama je pa del demokratične republike.

Kaznenci so tudi ljudje in sicer ljudje, ki delajo po kero, ker so prelomili postavе, in ki se ne morejo pomagati, aki jih kdaj trpinči in muči. Sodišče je izreklo kazen, ki jo imajo obsojeni prestati, in nihče nima pravice trpinčiti in mučiti kaznencev, akotudi ni trpinčenje in mučenje še posebej prepovedano s postavami. Zelo mora biti človek sirov in neotesan, ki muči in trpinči človeka, ki se ne more pomagati. Taki siroveži spadajo sami v ječo, mesto da se gibljejo prosti med drugimi ljudmi.

Kaznenci prosijo governerja, da imenuje komisijo, ki naj preišče, če so njih pritožbe upravičene. Nastopili so pravilno pot. Pažniki se maščujejo nad kaznenci, ki imajo pogum nastopiti pot pritožbe, da tako s strahovlado prisilijo kaznence, da molče prenašajo njih brutalnosti.

Končno governer vseeno imenuje nekoga zdravnika, naj preišče razmere. Zdravnik poroča in kaznenci proglase njegovo poročilo za napačno in še enkrat povdarijo, da žele, da komisija preišče celo stvar. Govertner molči in ne stori nikesar. Ljudstvo in časopisje v Alabami zahteva preiskavo po komisiji, govertner se pa klubitemu ne gane.

Ali ni tako postopanje absolutistično? Govertner je bil izvoljen od ljudstva in ni nikakor te časti podedoval po svojem očetu, zato bi se moral logično ukloniti ljudski volji, aki bi bila v njem le trohica demokratičnega duha.

Profesionalni političarji nastopajo v južnih državah v imenu demokracije. Tudi Alabama je demokratična. Ampak v južnih državah in v Alabami ne razumejo pod besedo "demokracija" tega, kar razumejo drugi navadni ljudje z zdravo človeško pametjo. Zdi se, da v južnih državah razumejo, da demokracija pomeni vladu gospodrujočega razreda, delavski razred pa ima ubogati in izvršiti, kar gospodujoči razred ukaže.

V južnih državah še svobodnega zamorca ne smatrajo za politično enakopravnega človeka. To dejstvo govori, zakaj vidijo v kaznencih človeška bitja, katera lahko jetniški pažniki samovoljno mučijo in trpinčijo, ne da bi se jim bilo treba batiti, da bodo kaznovani in da bodo morali sami obleči jetniški jopič, ker so kršili obstoječe postave.

Pazniške službe v ječah so politične službe. Govertner imenuje ječarje, politični prijatelji ječarjev pa postanejo jetniški pažniki.

Demokratje so na krmilu in si domišljajo, da ostanejo vekotrajno, kajti zamorce so oplenili za volilno pravico z raznimi postavnimi določbami. Ampak čas prihaja, ko se bo zjasnilo tudi v glavah belopoltnih delavev in kmetov na jugu. Kadar pa postane jasno v glavah belopoltnih delavev in kmetov na jugu, tedaj bo tudi konec samoprostnosti profesionalnih demokratičnih političarjev. Strta bo njih politična moč, katero zdaj zlorabljujo v korist gospodrujočega razreda.

Takrat bodo priznani zamoreci politično enakopravni ljudem, pa tudi s kaznenci ne bodo več ravnali brutalno in nečloveško.

SLIKE IZ NASELBIN.

Brooklyn, N. Y. — Ne morem poročati kaj dobrega. Dela je vaski dan manj, radi česar odsvetujem vsakemu, ki bi hotel hoditi iskat dela v Newyorskem mestu ali v Brooklynu. Tu je več kot preveč delavev, ki so celo izučeni, pa si ne morejo dobiti primernega dela.

Napredovanja tu ni opažati pri naših društvih. Imamo jih sicer več različnih po New York Cityju pa Brooklynu, ampak leto minje in opažati ni nikakega napredka. Kolikor se prigasi novih kandidatov, pa odide starih članov iz različnih vzrokov.

Zalostna usoda je zadeva v Brooklynu družino Potočnik. Pred tremi meseci je P. Potočniku odtrgal prst na roki. Bil je doma tri mesece. V tem času mu je zbolela žena, ki je bolehalna devet tednov, 2. avgusta pa umrla v Kings Co. bolnišnici. Pokopali smo jo 5. avgusta. V starem kraju zapuščali tri brate, tu sestro, omož. Lombard, in sinčka, starega štirih let, ter soproga, dosti znancev in prijateljev. Doma je bila iz Zgornje Lipnice na Gorenjskem.

Udeleženci pri pogrebu so pokazali, da je bila pokojnica prijubljena, kajti udeleženci so se v polnem številu in darovali so krasne vence. Bila je članica društva "Bratska zveza", št. 140 v Brooklynu, N. Y., katero spada k Slovenski narodni podporni jednoti. Tudi društvo je izkazalo pokojnični članici zadnjo čast. Zahvalim se društvu za krasen venec, posebno pa še društvenemu predsedniku L. Mutsu, ki je pri mrtvaškem odru držal ganljiv govor v zadnjem slovu pokojnični naši sestri Josefini Potočnik.

Lepa hvala vsem, ki ste nam bili v tolažbo prej v bolezni in sedaj pri mrtvaškem odru. Pokojnici pa želimo, naj ji bo lahka ameriška gruda. — B. L.

Ladysmith, B. C., Canada. —

Prejel sem že dosti pisem od slovenskih rojakov iz Združenih držav, ki me vprašujejo, kake so delavski razmere v British Columbia in sploh v Kanadi. Ni mi mogeče odgovarjati vsakemu posameznu, toda odgovarjam v Prosveti, kateri list bi moral čitati vsak zavedni slovenski delavec.

Delo v tukajnjih rudnikih ni, da bi se mogel človek z njim poslužiti, s plačami tudi ne, ker še za življenjske potrebščine ne odgovarjajo. Delamo pa sedaj pot do šest dni na teden. Ali jaz ne svetujem nikomur, da bi prišel sem iskat dela, ker ga je težko dobiti v tukajnjih premogokopih. V 18. distriktu pa imajo še stavko od 1. aprila t. i. in do danes se še nič ne sliši, da bi se bili delavev sporazumieli z delodajalcem. Kakor mi je pisal neki rojak iz Fernie, B. C. dobijo le malo podporo od U. M. W. of A., in sicer delavec z družino prejme osem, samec pa po pet dolarjev na mesec. Kako naj se s tem živi družina!

Tako je bilo tudi tam leta 1917, ko je bila trimesečna stavka in tudi nismo dobili enega centa podpore od U. M. W. of A., da je bilo vse organizirano stodostotno v t. i. organizaciji. Kje je vendar, da niso in tudi še sedaj nočelo pomagati bratom v Kanadi? To menda povzročajo nekateri "stodostotni Amerikanci", nezavedno ljudstvo, ki si je zbral prav take voditelje, kakor je samo. Takih voditeljev se sedaj vedo na lahko otresti, ali nemogoče ni. Vse je mogoče, samo treba je, da se delavev združijo iz ene omotice, katero so jim vtepli v glave dušni pastirji ali kapitalistični agentje.

Da so ljudje zaslepljeni, zato v veliki meri skrbijo razna duhovščina, dušni pastirji, dobri agenti, mogočnih ljudskih izkorisitev. Izgubljajo sicer tla razne "nepremagljive" cerkve, ali imajo vsekakor še mnogo nevednih pristašev, ki verujejo, da jim bo za trpljenje na svetu povrnjeno v nebesih. Žal, je tudi mnogo Slovencev še med njimi. Verja v ta nekajnost je nekake vrste bolezni, za katero je najboljše in najuspešnejše zdravilo delavsko časopisje, ki zastopa delavsko ljudstvo in se bojuje za delavsko pravico.

Slovencem, ki še niso v nikaki podporni organizaciji, priporočam, da pristopijo k Slovenski narodni podporni jednoti, pri kateri se ne gleda na versko prepravljanje članov in nudi pomoč vsakemu članu v službi nevredne ali smrti njegovim bližnjim. Slovenci, ki še niste člani S. N. P. J., pri-

stopite takoj, da vas ne bo našla nesreča nezavarovane.

Pozdravljam vse razredno zavedne delavev in člane S. N. P. J.! — Joseph Ulaga.

Otto Branstetter.

(Pie E. V. Debs.)

Nikdar bi se mi ne zdelo mogoče radi sodruga Branstetterja, kajti v zadnjem leto potoval preko dežele, da bo šel pred mano in se pridružil ogromni večini, ki je šla v večnost. Bil je takrat najboljšega zdravja in duha, poln načrtnosti, za bodočnost in še vedno v jutru svojega koristnega in napornega življenja. Ampak glejte! Nič ni negotovjšega kot življenje in nič gotovjšega kot smrt. In kako često smrtna kosa poseka ravno tam, kjer je bilo najmanj pričakovati in povročiti, da dom veselja postane dom gorja.

Včeraj še, kot se mi zdi, je naš priljubljeni sodrugi bil počasen zdravega duha in se je veselil življenja, danes leži pred nami mрzel in tih na mrtvaškem odru.

Zalostna novica je prišla tisočem sodrugov kot najbolj občuten udarec. Poročali so, da se mu je vračalo zdravje ravno predno se je izvršila usodna spremembra, in sveče upanje se je porajalo, da bo končno ozdravil. Ampak tragična tura usode je zanj odbila in še je z nepotistem duhom na bližnjo daljino pot.

Otto Branstetter je bil človek nenavadne osebnosti. Bil je tiheta značja in neuklonljiv. Nekateri, ki ga niso poznali, so podcenjevali njegovo osebno prijaznost in družabno razpoloženje, ampak to je bilo samo radi tega, ker njevi moralni nazori so bili, da ni skušal ljudem ugajati ali se pokazovati drugačnega kakor je bil samo iz golega vzroka, da bi bil popularen.

Bil je trezno mislec in strog, človek bi skoraj lahko rekel, da je bil hladnokrvno pošten pri vseh odnoshajih v življenju. Ni mogoče in ni hotel varati, da se izognе razširitvam in kadar je izrazil mnenje na stavljeni vprašanju, je bil morda neotesan, morda se je delo celo osoren, ampak bil je vedno odkritočren, pošten in ne-mahljiv.

Otto Branstetter se je izročil prostovoljno, s polnim srca do svojega poslednjega dne in zadnjega atoma svoje življenjske silje za socialistično zdravje. Nikakor drugače se ni mogel izročiti, kajti že v svoji zgodnji mladosti se je posvetil z vsem srcem socialistizmu in socializmu mu je bil samo zgodno priznanje.

Ottov življenje je izkazalo, da je v tem okviru mnogo ugank, ki jih ne razumem. Globoko morja na raznih mestih zemeljske obale je problem pri gradnji podmorinje, a na nekaterih mestih sploh še ni bila globocina izmerjena. Eksperti za prst bi radi kaj vedeli o lastnosti prst na morskom dnu, ker je celo celo osozen, ampak bi je vedno odkritočren, pošten in ne-mahljiv.

Ottov življenje je izkazalo, da je v tem okviru mnogo ugank, ki jih ne razumem. Globoko morja na raznih mestih zemeljske obale je problem pri gradnji podmorinje, a na nekaterih mestih sploh še ni bila globocina izmerjena. Eksperti za prst bi radi kaj vedeli o lastnosti prst na morskom dnu, ker je celo celo osozen, ampak bi je vedno odkritočren, pošten in ne-mahljiv.

Ottov življenje je izkazalo, da je v tem okviru mnogo ugank, ki jih ne razumem. Globoko morja na raznih mestih zemeljske obale je problem pri gradnji podmorinje, a na nekaterih mestih sploh še ni bila globocina izmerjena. Eksperti za prst bi radi kaj vedeli o lastnosti prst na morskom dnu, ker je celo celo osozen, ampak bi je vedno odkritočren, pošten in ne-mahljiv.

Ottov življenje je izkazalo, da je v tem okviru mnogo ugank, ki jih ne razumem. Globoko morja na raznih mestih zemeljske obale je problem pri gradnji podmorinje, a na nekaterih mestih sploh še ni bila globocina izmerjena. Eksperti za prst bi radi kaj vedeli o lastnosti prst na morskom dnu, ker je celo celo osozen, ampak bi je vedno odkritočren, pošten in ne-mahljiv.

Ottov življenje je izkazalo, da je v tem okviru mnogo ugank, ki jih ne razumem. Globoko morja na raznih mestih zemeljske obale je problem pri gradnji podmorinje, a na nekaterih mestih sploh še ni bila globocina izmerjena. Eksperti za prst bi radi kaj vedeli o lastnosti prst na morskom dnu, ker je celo celo osozen, ampak bi je vedno odkritočren, pošten in ne-mahljiv.

Ottov življenje je izkazalo, da je v tem okviru mnogo ugank, ki jih ne razumem. Globoko morja na raznih mestih zemeljske obale je problem pri gradnji podmorinje, a na nekaterih mestih sploh še ni bila globocina izmerjena. Eksperti za prst bi radi kaj vedeli o lastnosti prst na morskom dnu, ker je celo celo osozen, ampak bi je vedno odkritočren, pošten in ne-mahljiv.

Ottov življenje je izkazalo, da je v tem okviru mnogo ugank, ki jih ne razumem. Globoko morja na raznih mestih zemeljske obale je problem pri gradnji podmorinje, a na nekaterih mestih sploh še ni bila globocina izmerjena. Eksperti za prst bi radi kaj vedeli o lastnosti prst na morskom dnu, ker je celo celo osozen, ampak bi je vedno odkritočren, pošten in ne-mahljiv.

Ottov življenje je izkazalo, da je v tem okviru mnogo ugank, ki jih ne razumem. Globoko morja na raznih mestih zemeljske obale je problem pri gradnji podmorinje, a na nekaterih mestih sploh še ni bila globocina izmerjena. Eksperti za prst bi radi kaj vedeli o lastnosti prst na morskom dnu, ker je celo celo osozen, ampak bi je vedno odkritočren, pošten in ne-mahljiv.

Ottov življenje je izkazalo, da je v tem okviru mnogo ugank, ki jih ne razumem. Globoko morja na raznih mestih zemeljske obale je problem pri gradnji podmorinje, a na nekaterih mestih sploh še ni bila globocina izmerjena. Eksperti za prst bi radi kaj vedeli o lastnosti prst na morskom dnu, ker je celo celo osozen, ampak bi je vedno odkritočren, pošten in ne-mahljiv.

Ottov življenje je izkazalo, da je v tem okviru mnogo ugank, ki jih ne razumem. Globoko morja na raznih mestih zemeljske obale je problem pri gradnji podmorinje, a na nekaterih mestih sploh še ni b

Dogodovščina Walterja Schnaffsa.

Slika iz francosko-nemške vojne leta 1870—71.

(Prevel dr. V. Zupan.)

Odkar je stopil z nemško armo do na francoska tla, se je imel Walter Schnaffs za najbolj ne-arečnega človeka na svetu. Bil je debel, hodil je s težavo, sponhal na vso moč in strašno trpel na svojih nogah, ki so bile zelo pločatih podplatov in zelo tolste. Bil je po- leg tega tudi čisto miroljuben in dobrodružen mož, prav nič visoko-lečega ali krvoljednega niko bilo v njem, oče širih otrok, ki jih je srčno ljubil, oženjen z mlado plavolasko, in vsak večer je zdaj bridko pogrešal njene ljubka-nja, njene postrežbe in njenih po-ljubov. Rad je vstajal pozno in hodil zgodaj spet, jedel počasi dobre reči in pil pivo po gostilnah. Bil je tudi teh misli, da se z življenjem končajo tudi vse nje-gove sladkosti, zato je hranil v svojem sru hudo, instiktivno in ob enem razumnim razlogom pod-prto sovraštvo do vseh kanonov, pušk, revolverjev in sabelj, prav posebno pa do bajonetov, kajti ni se eutil zmožnega, da bi dovolj spremstvo ukal to hitro orodje, da bi obranil svoj obilni trebuhi.

In kadar se je zvečer vlegel spet na golo zemljo, zavij v svoj vojaški plašč, ob strani svojih to-varišev, ki so smrčali, dolgo časa ni mogel zaspiti in misil je na svojce, ki jih je zapustil tam daleč doma, in pa na nevarnosti, ki je posejana z njimi njegova pot. Če pada, kaj bo iz njegovih malih? Kdo bo skrbel zanje, jih vzrejal? Že zdaj jim ni šlo dobro, valje dolgovom, ki jih je bil na-

pravil, da bi jim zapustil neko-liko denarja za čas vojake. In Walter Schnaffs se je včasih raz-jokal.

Kadar se je začela bitka, je za-čutil v svojih nogah take slabosti, da bi se bil gotovo zgrudil, ko bi se ne bil spomnil, da bi vna armada stopala preko njegovega trupala. Pri življanju krogel so se mu naježili vsi lasje, kar jih je imel na svoji koži.

En mesec je že živel tako, v vednem strahu in trepetu.

Njegov armadni voj se je po-mikal proti Normandiji; in tako so ga poslali neki dan na poizve-dovanje z majhnim oddelkom, ki je imel preiskati pokrajino in se nato umakniti nazaj. Vse je bilo videti mirno. Nobenega zname-nja, ki bi kazalo, da se pripravlja kakak odpor.

Pruši so se torej brezkrbno pomikali v majhno dolinico, ki so jo sekali globoki jarki, kar jih zaenkrat ustavi silno strelenje, od katerega jih je padlo takoj dvajset mož, in iz majhnega goz-dička, ne dosti večjega od dlan, se je prikazala četa prostovoljev in se vrgla proti njim, z bajone-tom na puški.

Walter Schnaffs je ostal par trenotkov nepremičen, tako pre-senečen in osupel, da mu niti na misel ni prišlo, da bi bežal. Nato ga je prijela divja želja, da bi posmeri s suhim Francoski, ki se so takoj, da teče kakor želva v pri-daji bi pokazal pete; spomnil se je blizali v velikih skokih kakor šre-ti divjih koz. Kar zagleda šest korakov pred seboj širok jarek, poln gostega grmečja, pokri-tega s suhim listjem, in skoči vanj z obema nogama, ne da bi pri tem kaj misil na globoko, takожakor se skače z mosta v reko.

In kakor puščica je padal skozi debelo plast ovijavik in bodečega

robodovja, ki mu je trgal obraz in roke in obsedel z vso svojo težo na kamehitih tleh.

Pogledal je navzgor in videl skozi odprtino, ki jo je bil napra-vil s svojim telesom, nebo nad seboj. Ta odprtina bi ga lahko iz-dala, zato se je pomikal previdno po vseh štirih po dnu tega jarka, pod streho prepletenega vejevja in se kar mogoče hitro oddalje-val od mesta bitke. Končno se je ustavil in se spet vsezel v želil tam kakov zacej sredi visokih, suhih rastlin.

Nekoliko časa je že slišal stre-ljanje, krik in stok. Nato so se glasovi boja izgubljali vedno bolj in končno prenehali popolno-ma. Vse je postal spet tiho in mirno.

Kar se je zgenilo nekaj v nje-govi bližini. Preplašen je posko-čil. Bil je majhen ptiček, ki se je bil vse del v listje, ki je začustelo: še eno uro pozneje je tolko sreča Walterja Schnaffsa v hitrib, tesnobnih udarecih.

Začela je padati noč in jarek se je mračil. In nemški vojaki je jeli premičljativi. Kaj naj storiti? Kaj bo z njim? Ali naj gre spet k svoji armadi? ... Pa kakov? Pa kje? In spet bi moral začeti to strašno življenje, polno strahu in groze, polno naporov in trpljenja, ki trajata, odkar se je začela vojska. Ne! Ustil je, da je zdaj konec vsega poguma. Nič ni imel one krepke volje, ki bi jo moral imeti, da bi prenašal naporne pohode in klijuboval nevarnostim, ki so preuzele nanj vsako minuto.

Pa kaj naj storiti? V tem le-jarku vendar ni mogel ostati in se skravati v njem do konca voj-ake. Prav gotovo, da ne. Če bi ne bilo treba jesti, bi ga ta perspek-tiva niti ne potrla prehudo: žoda moral je jesti, jesti vsak dan,

In tako se je nahajal čisto sam, oborožen, v uniformi, na sovraž-

nikovem ozemlju, daleč proč od tistih, ki bi ga lahko branili. Kar mraz ga je izprelečeval po koži.

Naenkrat mu je prišla misel: "Ko bi bil vsaj ujetnik!" In nje-govo srce je drhtelo od poželenja, da bi bil ujetnik Francozov. Ujetnik! Bil bi rešen, dobil bi stanovanje in hrano, bil bi na varnem pred sabljami in krogljami, nič bi se mu ne bilo treba več bati, bil bi v trdnici, dobro zastraženi ječi. Ujetniki! Kakane krasne sanje!

In takoj se je odločil:

"Pojdem in se udam Franco-zom." Vstal je, trdno odločen, da izvede ta svoj namen brez odla-šanja. Toda obstal je, kajti pri-šle so mu neprijeme misli in spomnil se je novih grozot.

Kam pa pojde, da se uđa so-vražniku? Kako? Na katero stran? In strašne podobe, podobe smrti so vstajale v njegovi duši.

Cakale so ga strašne nevarno-sti, če bi si upal sam, s svojo kilja-to čelado na plan.

Če bi srečal kmeter! Ti kmeterje, če bi zagledali izgubljenega Frus-a; Prusa brez brambe, bi ga ubili kakor potepenega psa. Pobili bi ga s svojimi vilami, svojimi moti-kami, svojimi kosami, svojimi cepci! Razmesarili in razsekali bi ga na drohne kočke z razjarje-nostjo obpanjenih prenagacev.

In če bi srečal prostovoljce! Ti prostovoljci, ti besnežni brez vza-mega zakona in discipline, ti bi ga ustrelili kar tako za zabavo samo,

da bi se smeiali, če bi zagledali njegovo glavo. In že se je čutil naslonjenega ob zid, pred sabo pa je videl dvanaest učvi od pušk, katerih majhne, okrogle in črnc odprtine gledajo vanj.

In če bi srečal redno francosko vojsko! Prednje straže bi ga imele za ogledovalca, za kakega predzrnega vojaka prednjih čet, ki sam ogleduje okolico, in bi streljale nanj. In že je slišal, kako pokaja puške vojakov, ležedeč v grmičevju, sebe pa je videl, kako pada sam sredi polja, ves preluk-njan kakor sito od krogel, ki jih je čutil, kako mu prodrije v meso.

Vsezel se je, ves okupan. Nje-gov položaj se mu je zdel brez izhoda.

Ta čas se je bila popolnoma storila noč, molčača in temna noč.

Ni se več zganil, tresič se pri vsakem neznanim v lahkem šumu v temini. Kunec, ki je topotal iz svoje podzemeljske luknje na prosto, bi bil skoro pognal v beg Walterja Schnaffsa. Glasovi so se mu zadirali v dušo kakor zborljivi in ga vedno iznava napolnjevali z grozo. Izbulil je svoje debele oči in izkušal pro-dreti temo; in vsak trenutek se mu je zdelo, da sledi korake v bli-žini.

Po dolgih, brezkončnih urah so se mu slednjič zaprie oči. Zaspal je.

Ko se je prebudil, je solnce sta-lo že skoraj sredi neba; bilo je gotovo že poldne. Noben glasek

ni motil mračne tišine po Walter Schnaffs je začut hudo lačen.

Kar zvezal je, usta polna se spet vasedel, da bi premre dve ali tri ure je omaha srečen, in najbolj nasprotni misli so se mu motale po

Ena misel se mu je zdele modra in dobra; pre pride mimo kak sam seljak brez orožja in drug varnega orodja, teči pre in se mu udati s pravim kretajo.

Suel je torej svojo čelad re ost bi ga lahko izdal molil svojo glavo ven z neno previndostjo.

Nikjer ni bilo videti živ Tam doli, na desni, je po-mala vasica proti nebu dim jih strah, dim svojih kuhan na levu, tam je zagledal ne-drevoreda grad s stolpiti.

Cakal je do večera in la je mučila vedno bolj in Niti glaska ni bilo slišati, je zakrakal sem pa tja, in govor trebuhu je volto ro-

In spet se je storil ne Zleknil se je v svojem lišču na tla in se pogrezil čičino, nemirno spanje, in ga je tlačila mora, spanje danca.

(Dalje prihodnji.)

JOSIP STRITAR: SODNIKOVI.

(Dalje.)

In zopet čez nekaj časa:

"Prej si ti meni dajal dobre avete in na-uke, zdaj naj ti jih pa jaz. Več kaj, prijatelj, ako boš še kedaj travo teptal, pusti sekiro ter vsemi palice v roko; beraški stan najlepši stan; ptič pod nebom ne živi tako brez skrbi kakor berač postopač. Dela nič, davka nič; toča mu ne škodi, če ga ne dojde ravno na polju, in go-veje kuge se mu ni batit; in toliko se tudi še zme-rom nabere, da je za to ljubo žganje. Kaj hoče človek več na svetu?"

V tem ko je moral poštenjak poslušati tako zašmečovanje iz umazanih postopačev ust, so se zunaj zbirali črni oblaki nad njegovo glavo. Popoldne je moral Seljan zopet pred okrajnega sodnika. Temno oblije gospodovo ni mu obe-talo nič dobrega.

"Ali poznate to?" vpraša ga gospod ter mu pošakuje nekaj v zamazan papir zavitega.

"Poznam!" odgovori mirno Seljan.

"Ali veste, kje se je to našlo?"

"V moji postelji, v zglavju."

"Kaj je notri?"

"Ne vem."

"Tako! Ne veste? Vidite, to se zopet ne nlagaj. Prav nerodno se zagovarjate, Seljan."

"Nerodno ali ne, jaz resno govorim."

"Kdo je to vtaknil v vašo posteljo?"

"Jaz."

"Ali je vaš?"

"Moje ne."

"Cigavo je!"

Za odgovor mu Seljan vse povz, kakor se je godilo. Nato reče gospod:

"To je torej Zaplotnikovo, ali prav za prav: bilo je njegovo!"

"Kakor sem rekел."

"In vi pravite, da vam je to sam izročil?"

"Tako je, kakor sem dejal."

"Čudno je samo to, da so sami starci, ne po-narejeni bankove notri."

"Kaj je notri, to meni nič mar. Čudno se vam zdi, da je denar dober, meni ne; kaj ga ni mogel prej izmeniti? Svoji materi morda ven-dar ne bo pošiljal ponarejenega denarja!"

"Čudno je pa vendar, da bi se tak potepuh, tako budben človek, tako trdrovaten grešnik svoje materje spominjal o svoji zadnji ura."

"Gospod, menda ga ni tako popačenega

človeka na svetu, da bi mu ne tlela iskrice bla-gega čuta na dnu sreca; in kedaj bi naj se mu ta iskrice razvnela, če ne o zadnji ura?" Čudna ura je zadnja ura, gospod: Bog jo daj srečno nam-vsem!"

"To ste prav dobro povedali, četudi ni bilo na pravem mestu. Zdaj se govorji o drugi stvari. Jaz ne pravim, da ni res, kar ste mi povedali, ali vprašam vas, ko bi vam kdo kaj takega pravil, ali bi mu verjeli?"

"Na to ne morem niti gotovega odgovori-

ti."

"Ali bi se vam ne zdelo bolj verjetno, da je človeku, kateremu si mislimo na vašem mestu, v vseh okolnostih, prišel ta denar kako drugače v roki? Da ga je dobil za zavjetje, ki ga je dajal budodčniku, da je bil ta denar tako rekoč nje-gov delež. Ali pa — tudi to je mogoče — da si ga je sam prisvojil, da ga je izmaknil umislio-

čemu človeku ali mriču za prenočišče, za poslednjo strešbo?"

Seljan mu ni dal izgovoriti, feza in nevolja ga obide pri zadnjih besedah, arditu mu reče:

"Mriča okrasti! Raje bi pa vendar že de-nar ponarejal ali pa ponarejale potuho dajal in zavjetel!"

Kdo bi bil slišal Seljana, kako je govoril te besede, bil bi mu gotovo verjel. Tudi gospod sodnik je bil prepričan, da mož govoriti resnično, a to ga je še bolj potrdilo v mnenju, da je Seljan Zaplotnikov deležnik. Za zdaj je bil s svojim preiskavanjem in zaslihanjem zadovoljen. Sli-gi veli, da naj moža odvede v ječo.

Hitro se je bilo zvedelo po trgu in okolici, kaj se je zgodilo s Seljanom. Ljudje niso vedeli, kaj naj bi si misili; vse so poznali in čitali po-šteženje drvarja; ali je mogoče, da bi se bil mož hipoma takoj izpremenil, da bi bil v zvezi z tistim Zaplotnikom, ali pa celo, da bi bil Sodnika — ne, kaj takega vendar ne; morilce Seljan ne more biti! Vsi do malega so upali, da se stvar razjasni in da se Seljan skoraj spozna za nedolžne ga.

Ali kaj drugi ljudje! Ko je Jerica slišala strašno novico, je bila nekaj časa kakor omam-ljena. Ko se je zavedela, bila je njena prva jas-na misel: v trgu k odčetu! K njemu mora, naj po-kar hoče; prosila bo, jokala se in rotila gospoda, da jo pusti pred očeta.

Ni jilo treba prisiti. Po dolgem, temnam hodniku je stopal ravno aliga s svojim jetnikom, da bi ga peljal v ječo, ko jima pride uboga deklica sira:

"Kaj ste storili, oče?"

Seljan je napol resno, napol žalostno pogje-dal rekoč:

"Kako govorš, dete! Tvoj oče ni nič hu-dega steril!"

"O saj sem vedela, da ne!" reče deklica ter se oklene z obema rokama okoli vrata starega moža: "saj sem vedela, da ste nedolžni, oče; vprašati sem vas hotela samo, česa vas dolže hudo ljudje, ubogi oče!"